

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

№3

2026
MART

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 – Texnika fanlari

08.00.00 – Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB™
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

ROAD

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 2026-yil, mart.

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afforovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalendar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Botirali Roxataliyevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor

Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Pardaev Umidjon Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modellash
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK

Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

KORXONALARDA ICHKI AUDIT TIZIMINING BOSHQARUV QARORLARI QABUL QILISHDAGI O'RNI	24
Mexmonaliyev Ulug'bek Erkinjon o'g'li	
FISKAL SIYOSAT SAMARADORLIGI VA SOLIQ TUSHUMLARI DINAMIKASI: O'ZBEKISTON MISOLIDA ILMIY TAHLIL	30
Abduraimova Nigora Abdugapparovna	
YASHIRIN IQTISODIYOTNI KELITIRIB CHIQARUVCHI ASOSIY OMILLAR HAMDA IQTISODIYOTGA TA'SIRI	37
Toxtabayev Oybek Odilovich	
QISHLOQ XO'JALIGI OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARIDA ZAMONAVIY BOSHQARUV	42
Rasulova Muxabbat Teshabayevna, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
O'ZBEKISTON GLOBAL-IQTISODIY RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI IQTISODIYOTNING O'RNI	48
Kuvatova Oliya Sheraliyevna	
QURILISH SANOATIDA KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING IQTISODIY MOHIYATI VA ULARNI KAPITAL BOZORI INSTRUMENTLARI ORQALI MOLİYALASHTIRISH IMKONIYATLARI.....	54
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
IQTISODIY ISLOHOTLAR DAVRIDA TIJORAT BANKLARINING INVESTITSIYA FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING OMILLARI	61
Yangiboyev F.B.	
TIJORAT BANKLARIDA MUAMMOLI KREDITLARNI ERTA ANIQLASH VA BOSHQARISHNING INTEGRATSIYALASHGAN RISK-INDEKS MODELİ	68
Kalandarov Abdulla Baxtiyorovich, Rajabov Shoxrux Suvon o'g'li	
RUX VA QO'RG'OSHINNI SELEKTIV AJRATIB OLISHNI KOMBINATSIYALASH TEXNOLOGIYASI VA NAZARIYASI.....	74
Eshonqulov Uchqun Xudaynazar o'g'li, Haqberdiyev Dilshod Qodir o'g'li	
UY-JOY QURILISHI HAJMINI UZOQ MUDDATLI PROGNOZLASHDA EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH USULLARINI TAKOMILLASHTIRISH	81
Qidirniyazov Ajiniyaz Sherniyazovich	
O'ZBEKISTONDA BOG'DORCHILIKNI RIVOJLANTIRISHDA IQLIM VA TABIIY OFATLAR NATIJASIDA YETKAZILDAN TALOFATLARNI DAVLAT TOMONIDAN KOMPENSATSIYA QILISH MEKANIZMI.....	85
Sattorov Orifjon Boymurodovich	
AHOLI MOLİYAVIY SAVODXONLIGINI OSHIRISH ORQALI YASHIRIN IQTISODIYOTNI QISQARTIRISH MEKANIZMLARI.....	90
Abdug'aniyev Uchqun Habibulla o'g'li	
O'ZBEKISTON QURILISH SANOATIDA KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING RIVOJLANISH DINAMIKASI VA TENDENSIYALARI	96
Musaeva Aynura Abayxolievna	
THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF SOCIAL INFRASTRUCTURE TRANSFORMATION IN THE CONTEMPORARY ENVIRONMENT.....	104
Normurodov Khusan Eshmakhmatovich	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARINING INVESTITSION FAOLLIGINI BAHOLASH YO'LLARI	108
Begamov S.X.	
DEBITORLIK QARZLARINING STRATEGIK BOSHQARUV HISOBINI TASHKIL QILISH YO'NALISHLARI	112
Normatova Gulmira Xayrullaevna	

SOLIQLARNI PROGNOZLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH AMALIYOTI TAHLILI.....	118
Ergashov Jamshid Ashurovich	
MEHNAT XARAJATLARI HISOB: NAZARIY ASOSLAR, USULLAR VA BOSHQARUVDA AHAMIYATI.....	126
Tulyaganov Abdumalik Abdiraximovich	
KORPORATIV XIZMATLARNING BANK FOYDASIGA TA'SIRI: KOMISSION VA FOIZLI DAROMADLAR TAHLILI	131
Qurbonov Abror Abdullayevich	
TIJORAT BANKLARIDA MUAMMOLI KREDITLARNI BOSHQARISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISHNING INSTITUTSIONAL VA TASHKILY MEXANIZMLARI	136
Djamalov G'ofir Oribjanovich	
OCHIQLIK INDEKSI VA KORRUPSIYAGA QARSHI KURASH SAMARADORLIGI: O'ZBEKISTON TAJRIBASINING INSTITUTSIONAL TAHLILI	144
Dilshod Pulatov, Uchqun Abdug'aniyev	
DUNYO SUG'URTA KOMPANIYALARINING MOLIVAVIY HOLATI VA NATIJALARI TAHLILI	153
Alimov Baxodir Batirovich	
QISHLOQ HUDUDLARIDA XIZMAT KO'RSATISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH IMKONIYATLARI.....	160
Yuldashova Nilufar Ziyabayevna	
QURILISH TASHKILOTLARIDA BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING INNOVATSION USULLARI	164
Muxibova Guli Yarkinovna, Sharifxodjayeva Odina Ulug'bek qizi	
AXBOROT-RESURS MARKAZLARINING TA'LIM JARAYONIGA TA'SIRINI BAHOLASH	168
Pirmedova Xayitgul Muxammedovna	
IJTIMOY HIMOYA QAMROVINI KENGAYTIRISH MEXANIZMLARI: XALQARO TAJRIBA VA INSTITUSIONAL YONDASHUVLAR	173
Bafoyev Farrux Jo'raqulovich	
KORXONALARDA AI-DRIVEN "DECISION SUPPORT SYSTEMS" (DSS)NI JORIY ETISHNING KONSEPTUAL ASOSLARI	181
Mardanova Ra'no	
STRENGTHENING THE FINANCING OF FAMILY-OWNED ENTERPRISES IN UZBEKISTAN THROUGH BANK CREDIT	186
Baymuratova Zina Aqilbekovna, Ibadullaeva Asal Ulugbek qizi	
SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA DAVLAT BOSHQARUV TIZIMLARINI RAQAMLASHTIRISH	192
Aytmuratov Qutlimurat Jalgasovich	
ATTRACTING INVESTMENTS FROM FINANCIAL MARKETS AND FACTORS INFLUENCING THE INCREASE OF THEIR ATTRACTIVENESS	196
Kholov Sherali Akhrorboyevich	
MARKAZIY OSIYODA TRANSCHEGARAVIY SUV RESURSLARINI BOSHQARISH VA ADOLATLI TAQSIMLASHNING NAZARIY-HUQUQIY ASOSLARI.....	200
Matkarimov Mansur	
XALQARO XIZMATLAR SAVDOSIDA TIBBIY TURIZMNING IQTISODIY AHAMIYATI.....	206
Farxodova Shohnova Umidbek qizi	
BANK XIZMATLARI SIFATINI BAHOLASHNING KO'P OMILLI INDIKATORLARI TIZIMI	213
Ibroximov Iloxomjon Shavkatjon o'g'li	
SANOAT KORXONALARINI IQTISODIY FAOLIYATINI OPTIMALLASHTIRISH YO'LLARI	219
Tillayeva Barno Ramiziddinova	
NOTIJORAT TASHKILOTLAR FAOLIYATIDA AUDITORLIK TEKSHIRUVI VA AUDITORLIK HISOBOTLARINING O'ZIGA XOSLIGI	224
Xolmirmayev Ulug'bek Abdulazizovich, Ubaydullayev Toxirjon Abdullajanovich	

ЦИФРОВЫЕ ИНСТРУМЕНТЫ РЕИНТЕГРАЦИИ ВОЗВРАЩАЮЩИХСЯ ТРУДОВЫХ МИГРАНТОВ: МЕЖДУНАРОДНАЯ ПРАКТИКА И ВОЗМОЖНОСТИ ДЛЯ КЫРГЫЗСТАНА.....	230
<i>Амантурова Дилбара Кыдыкбековна</i>	
РОЛЬ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ОРИЕНТИРОВАННОЙ ЛЕКСИКИ В ЯЗЫКОВОЙ ПОДГОТОВКЕ ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ ТЕХНИЧЕСКОГО ПРОФИЛЯ.....	237
<i>Асрарова М.У.</i>	
О СКОРИНГОВЫХ МЕТОДАХ ЭКСПРЕСС-АНАЛИЗА ДОХОДНОСТИ АКЦИЙ УЗБЕКСКИХ ЭМИТЕНТОВ.....	242
<i>Ирмухамедова Муслима Дилшодовна</i>	
UY-JOY QURILISHIDA ESKROU MEXANIZMLARINI JORIY ETISH ORQALI INVESTITSION XAVFSIZLIK VA MOLIVAVIY SHAFFOFLIKNI TA'MINLASH	247
<i>Karimov Inomjon Ortikbaevich</i>	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA KICHIK BIZNESNING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH MASALALARI	254
<i>Kamoliddinov Ilhomjon Muxammadjonovich, Kobilov Murod Vakkosovich</i>	
TIJORAT BANKLARI RAQOBATBARDOSHLIGINING MOLIVAVIY BARQARORLIK KO'RSATKICHLARIGA TA'SIRINI BAHOLASH.....	259
<i>Axmedov Toxirjon Xasanjon o'g'li</i>	
SANOAT KORXONALARI IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA ENERGETIKA VA ISHLAB CHIQARISH SALOHİYATINING ROLI	264
<i>Tursunxo'jayev Sardor Jamoliddin o'g'li</i>	
TIJORAT BANKLARIDA KOMPLAENS-NAZORAT TIZIMI ORQALI RISKLARNI SAMARALI BOSHQARISH	270
<i>Fayziyev Sherzod Djunaydilloyevich</i>	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ УПРАВЛЕНИЯ БАНКОВСКИМИ РИСКАМИ И СТРАХОВАНИЯ ФИНАНСОВЫХ ОПЕРАЦИЙ В УСЛОВИЯХ РАЗВИТИЯ ДИСТАНЦИОННОГО БАНКИНГА В ХОРЕЗМСКОЙ ОБЛАСТИ.....	275
<i>Бахтиёров Худайберган Хамдам угли</i>	
DOIMIY BO'LMAGAN KUCH TA'SIRIDA DEFORMATSIYALANUVCHAN STANDART CHIZIQLI QATTIQ MODEL ISHLAB CHIQISH VA SONLI TAHLIL QILISH.....	282
<i>Ahmadov Ilhom Aktam o'g'li, Isomova Sabohat Islom qizi</i>	
YOUTH ENTREPRENEURSHIP AS A FACTOR OF STRUCTURAL ECONOMIC TRANSFORMATION IN UZBEKISTAN.....	290
<i>Isakjanova Saboxat Muhamedovna</i>	
МОДЕЛИРОВАНИЕ САМОВОЗБУЖДЕНИЕ НЕЯВНОПОЛЮСНОГО СИНХРОННОГО ГЕНЕРАТОРА ПРОДОЛЬНО-ПОПЕРЕЧНОГО ВОЗБУЖДЕНИЯ.....	298
<i>Пирматов Нурали Бердиёрович, Бекишев Аллаберген Ергашевич, Бердиёров Улугбек Нурали угли, Бердиёров Улмасбек Нурали угли</i>	
YURTIMIZDAGI EKOLOGIK SOF YOG'OCH MATERIALLARIDAN TAYYORLANGAN ORAYOMA KONSTRUKSIYALARINING CHO'ZILISHGA QARSHILIGI	305
<i>Yunusaliyev Elmurod Muhammadyaqubovich, Toshpulatov Ilhomjon Baxtiyorovich</i>	
AYDAR-ARNASOY KO'LLAR TIZIMINING SHAKLLANISH BOSQICHLARI VA ZAMONAVIY EKOLOGIK MUAMMOLARI.....	311
<i>Aminov Hamza Husanovich, Madrimov Rajabboy Masharipovich, Xamdullayeva Aziza Baxtiyor qizi</i>	
EXPLAINABLE AI YORDAMIDA SOC UCHUN TUSHUNTIRILADIGAN KIBERXAVF ANIQLASH TIZIMINI ISHLAB CHIQISH	318
<i>N.N. Jo'rayev, A.Sh. Juraboyev</i>	
QUYOSH FOTOELEKTRIK MODULLARINI SUV YORDAMIDA TOZALASH VA SOVITISH USULLARI TAHLILI	324
<i>Ibragimov Umidjon Hikmatullayevich, Qodirov Jobir Ro'zimatovich, Izomov Shahzod Niyoz o'g'li, To'yumurodov Quvonchbek Sherzod o'g'li</i>	

RAQAMLI TEKNOLOGIYALARNING QURILISH SOHASIGA INTEGRATSIYASI: ILG'OR XALQARO TAJRIBA	332
Fayziyeva Gulnoza Abdurahmonovna	
ФАКТОРЫ НАЛОГОВОЙ КУЛЬТУРЫ И ИХ ВЛИЯНИЕ НА СОБИРАЕМОСТЬ НАЛОГОВ: СОЦИОЛОГИЧЕСКИЙ И ЭКОНОМИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ	339
Хакимова Ситора Ильёсжон кизи, Муталова Дилором Махамаджановна	
ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ ЭКСПЕРТНОГО ПРОГНОЗИРОВАНИЯ КОМПЕТЕНЦИЙ В ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКЕ	345
Л.А. Кадырова, Б. Н. Эгамов	
О'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA SUG'URTA BOZORINING TUZILISHI TAHLILI	350
G'oziyeva Aziza Abdusalomovna	
MINTAQALARDA INNOVATSION FAOLIYATNI MOLİYALASHTIRISH MANBALARINI DIVERSIFIKATSIYA QILISH MASALALARI	358
Xamrayev Quvvat Iskandarovich	
KONTEYNERLI TASHUVLARNING JORIY HOLATI, MAVJUD MUAMMOLAR VA RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	366
Samatov G'affor Alloqulovich, Xolmatov Bekzod Nurmatovich, Toxirov Maxmudjon Murodjon o'g'li, Absattarov Isomiddin Xotam o'g'li	
KICHIK BIZNES KORXONALARIDA ISHLAB CHIQRISH OMILLARI BO'YICHA NOMUVOFIQLIKNI ANIQLASH VA BARTARAF ETISH MEXANIZMI	381
Kaypnazarova Gulshad Xojamuratovna	
TASHQI SAVDO BALANSINI MUVOZANATLASHTIRISH: NAZARIY VA AMALIY JIHATLAR	386
Rahimov Eshmurod Normurodovich, Misliddinov Ikromjon Kamoliddin o'g'li	
SIFATLI TIBBIY XIZMAT KO'RSATISH VA AHOLIGA QAMROVNI TA'MINLASHDA BOSHQARUV QARORLARINING AHAMIYATI	391
Satvoldiyev Ulugbek Kamilovich	
SUN'IY INTELLEKT TIZIMLARIDA GIPERPARAMETRLARNI MATEMATIK OPTIMALLASHTIRISH USULLARI	396
Husan Arziqulov Normurod o'g'li	
ENHANCING THE SERVICE SECTOR AS A MEANS OF CREATING EMPLOYMENT IN TOURISM INFRASTRUCTURE	401
Zarikeev Rasul Polatovich	
EXPANDING BANK CREDIT OPPORTUNITIES FOR FAMILY-OWNED ENTERPRISES IN UZBEKISTAN	406
Isakov Janabay Yakipbaevich	
BANKS' BROKERAGE AND ADVISORY SERVICES IN FACILITATING SECURITIES TRANSACTIONS AND IMPROVING MARKET LIQUIDITY	412
Isakov Isobek Janabay uli	
АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ МЕХАНИЗМОВ ФИНАНСИРОВАНИЯ ВНЕШНЕЙ ТОРГОВЛИ	416
Ибрагимов Мансур Ахметович	
ОПТИМИЗАЦИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ЛОГИСТИЧЕСКИХ ПРОВАЙДЕРОВ В УСЛОВИЯХ ПОСТРОЕНИЯ НОВЫХ ЦЕПЕЙ ПОСТАВОК	421
Маннапова Феруза Фахриддин кизи	
О'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA ISLOM MOLİYASINI HUQUQIY TARTIBGA SOLISH VA INSTITUSIONAL ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	428
Isroilov Obid Olimjonovich	
OZIQ-OVQAT BOZORI KON'YUNKTURASINI BAHOLASHDA KO'P OMILLI REGRESSIYA MODELINING SAMARADORLIGI	433
Abduraxmonov Adxamjon Sultonboyevich	

AHOLI TURMUSH TARZINI YAXSHILASHNING ISTIQBOLLARI.....	438
Djuraeva Didora Sobirjonovna	
ZAMONAVIY MOLIVAVIY INFRATUZILMANING INSTITUSIONAL ASOSLARI: TO'LOV TIZIMLARI NAZARIYASI VA O'ZBEKISTON AMALIYOTI	441
Toshniyozov Sherali Kamoliddinovich	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA RAQAMLI MENEJMENT VA SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA STRATEGIK BOSHQARUVNI TAKOMILLASHTIRISH	449
Zayavitdinova Nafisa Muxammadovna	
CORPORATE GOVERNANCE, FDI, AND URBANIZATION IN THE GREEN ECONOMIC TRANSFORMATION OF UZBEKISTAN	454
Ablaeva Valentina	
FEMALE ENTREPRENEURSHIP AND MICRO-ENTERPRISE DEVELOPMENT	460
Dilafuz Kuchkorova	
LEGIRLANGAN PO'LATLARDAN TAYYORLANGAN PROKATLASH JO'VALARINI CHIDAMLILIGINI OSHIRISH UCHUN TERMIK PUXTALASH TEXNOLOGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	466
Saydumarov Botir Muradovich, Berdiyev Darob Murotovich, Tashmatov Ravshan Qobilovich	
SHAMOL TURBINASINING IKKI TOMONLAMA TA'MINLANADIGAN ASINXRON GENERATORI O'TKINCHI JARAYONLARINING TAHLILI	471
Bekishev Allabergen Yergashevich, Kurbonov Najmiddin Abduxamidovich, Yunusov Obidxon Abdivait o'g'li, Jo'rayev Doston Majid o'g'li	
TIJORAT BANKLAR FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISHGA TA'SIR QILUVCHI OMILLAR TAHLILI.....	479
Babaxanova Dildora Rustamovna	
RAQOBAT USTUNLIGIGA ERISHISHDA ZAMONAVIY MARKETING TEXNOLOGIYALARINI QO'LLASH	485
Meliqulov Abdulhalil Norinovich	
JAMOAT AHAMIYATIGA EGA TASHKILOTLAR TOIFASIGA KIRITISH MEZONLARI, ULARNING MOLIVAVIY HISOBOTLARI VA AUDITIGA QO'YILADIGAN TALABLAR.....	490
Shodiyev Murodjon Bakirovich	
EFFICIENCY OF IMPROVING THE IT SERVICES EXPORT	494
Uzakov Ortik Shaymardanovich	
CHORVACHILIKDA ILK VETERINARIYA XIZMATI TARIXI: QADIMGI O'ZBEKISTON MISOLIDA.....	499
Sayfudinova Djamila Badridinovna	
AHOLINI IJTIMOYIY HIMOYALASH TIZIMINI BOSHQARISHGA BAG'ISHLANGAN DASTLABKI ILMIY QARASHLARNING SHAKLLANISHI VA ULARNING TAHLILI	503
Xamroyev Anvar Ashurovich	
AHOLINING MOLIVAVIY SAVODXONLIGINI RIVOJLANTIRISH OMILLARI HAMDA MOLIVAVIY TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING IQTISODIY AFZALLIKLARI.....	508
A.A.Abduvoxidov	
NODAVLAT OLIY TA'LIM MUASSASALARINING MOLIVAVIY HOLATINI KOMPLEKS BAHOLASH VA IQTISODIY SAMARADORLIGINI TAHLIL QILISH	518
Turmanqulov Norpo'lat Sa'dullayevich	
PERFORMANCE APPRAISAL FAIRNESS AND EMPLOYEE OUTCOMES IN UZBEKISTAN'S EDUCATIONAL INSTITUTIONS: A QUANTITATIVE INVESTIGATION	525
Farida Nishanova	
SANOAT KORXONALARIDA SIFAT BOSHQARUVI TIZIMLARINING ISHLAB CHIQARISH JARAYONIGA TA'SIRI	535
O'.M. Baytanov	

DIGITAL METHODS FOR MONITORING HAND HYGIENE AND AUTOMATIC NAIL SEGMENTATION USING COMPUTER VISION TECHNOLOGIES	540
Shavkat Shukhratovich Azimov, Temurbek Zokir Ugli Daminov, Durdona Nurjonovna Rasulova, Dilorom Umrzakovna Nalibaeva	
MATLAB-BASED OPTIMIZATION OF METHANE FEED INTAKE IN A GTL PLANT FOR SYNTHETIC FUEL PRODUCTION.....	545
U.T. Beshimov, U.R. Azamatov, A.G. Makhsumov, E.E. Mashaev	
НЕОБХОДИМОСТЬ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ОПТИМАЛЬНОГО ИНВЕСТИЦИОННОГО ВЛОЖЕНИЯ В СОЦИАЛЬНО-ЗНАЧИМЫХ ИННОВАЦИОННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ	554
Зайналов Ж.Р. , Абдуллаева С.Ш., Нурмухамедов А.М.	
INFORMATIKA FANINI O'QITISHDA ONLAYN TEST VA AVTOMATIK BAHOLASH TIZIMLARI: INNOVATSION METODLAR, ZAMONAVIY YONDASHUVLAR VA DOLZARB MUAMMOLAR TAHLILI	561
Nasriddinov Zaynobiddin Xusniddin o'g'li, Sayidov Nozimjon Abdunosirovich	
SERVOMOTORLARNING XARAKTERISTIKALARI	565
Pirmatov Nurali Berdiyarovich, Egamov Akmal Mamarasulovich, Mamarasulov Nodir Akmal o'g'li	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI BOSHQARISHNING TASHKILIIY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	572
O'rinov Komiljon Kozimovich	
MAISHIY XIZMAT KO'RSATISHDA SIFAT NAZORATINI OSHIRISHNI RAQAMLASHTIRISH YO'LLARI.....	576
Meliyev X.T.	
INVESTIGATION OF THE EFFICIENCY OF FATS AND OILS REMOVAL FROM WASTEWATER GENERATED BY PUBLIC CATERING ENTERPRISES	585
Durdona Obutjonova, Xayrullo Ibroximov, Ahmadjon Ibadullaev, Umar Chorshanbiev, Babaev Askar	
INSON KAPITALINING IQTISODIY MAZMUNI, UNI MOLIALASHTIRISH MEXANIZMLARI VA O'ZBEKISTONDA RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	591
Ismailova Gulruh Faxriddinovna	
HUDUDLARDA MOLIAVIY INKLYUZIVLIKNI RIVOJLANTIRISH VA AHOLINING MOLIAVIY SAVODXONLIGINI OSHIRISH MUAMMOLARI.....	596
Azlarova Mushtariybegim Abror qizi	
NORASMIY BANDLIK VA DAROMADLARNI SOLIQQA TORTISHDA SOLIQ IMTIYOZLARIDAN FOYDALANISH TAHLILI	600
Bozorova Ozoda Raximovna	
DAVLAT KORXONALARINI OMMAVIY JOYLASHTIRISH (IPO) ORQALI XUSUSIYLASHTIRISHNING DOLZARB MASALALARI VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI ("UZAUTO MOTORS" VA "O'ZBEKTELEKOM" AJ MISOLIDA).....	605
Razikov Ulug'bek Zaripovich	
QURILISHDA INNOVATSION FAOLIYAT TUSHUNCHASI VA TURLARI	611
B.K.Abdusamatov, I.A.Yusupov	
ИССЛЕДОВАНИЕ МЕТОДОВ ЗАКРЕПЛЕНИЯ ПОДВИЖНЫХ ПЕСКОВ И ЭФФЕКТИВНОСТИ ЗАЩИТНЫХ ЛЕСНЫХ ПОЛОС ВДОЛЬ ЖЕЛЕЗНЫХ ДОРОГ	615
Лесов Кувандык Сагинович, Хуршида Абдимуминовна	
SURXONDARYO VILOYATI TUMANLARIDA INVESTITSIYA MUHITINI YAXSHILASH OMILLARI.....	621
Qosimova Nodira Saidovna	
QISHLOQ XO'JALIGI ISHLAB CHIQRISH XARAJATLARINI OPTIMALLASHTIRISH VA RENTABELLIKNI OSHIRISH STRATEGIYALARI (ANDIJON VILOYATI MISOLIDA)	627
Sanjarbek Sotvoldiyev Dilshodbek o'g'li, Qodirov Zohidjon Eraliyevich	

QISHLOQ XO'JALIGI ISHLAB CHIQARISH XARAJATLARINI OPTIMALLASHTIRISH VA RENTABELLIKNI OSHIRISH STRATEGIYALARI (ANDIJON VILOYATI MISOLIDA)

Sanjarbek Sotvoldiyev Dilshodbek o'g'li

Andijon davlat texnika instituti
"Iqtisodiyot" mutaxassisligi 2-bosqich magistranti

Ilmiy rahbar:

Qodirov Zohidjon Eraliyevich

Andijon davlat texnika instituti
Iqtisodiyot kafedrasida dotsent, i.f.f.d.

Annotatsiya. Ushbu maqolada Andijon viloyati misolida qishloq xo'jaligi ishlab chiqarish xarajatlarini optimallashtirish va rentabellikni oshirish masalalari o'rganilgan. Tadqiqotda fermer xo'jaliklari hamda kichik qishloq xo'jaligi korxonalari faoliyatida xarajatlarni kamaytirish, resurslardan samarali foydalanish va ishlab chiqarish samaradorligini oshirish strategiyalari tahlil qilingan. Shuningdek, investitsiya samaradorligini oshirish, texnologik yangilanish hamda raqamli hisob-kitob tizimlarini joriy etish orqali ishlab chiqarish rentabelligini oshirish imkoniyatlari ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: ishlab chiqarish xarajatlari, optimallashtirish, rentabellik, investitsiya samaradorligi, fermer xo'jaliklari, iqtisodiy samaradorlik.

Abstract. This article examines the issues of optimizing agricultural production costs and increasing profitability using the example of the Andijan region. The study analyzes strategies for reducing costs, improving resource efficiency, and enhancing production performance in the activities of farms and small agricultural enterprises. In addition, the paper considers opportunities to increase production profitability through improving investment efficiency, technological modernization, and the introduction of digital accounting and calculation systems.

Keywords: production costs, optimization, profitability, investment efficiency, farms, economic efficiency.

Аннотация. В данной статье на примере Андижанской области исследуются вопросы оптимизации производственных затрат в сельском хозяйстве и повышения рентабельности. В работе проанализированы стратегии снижения затрат, эффективного использования ресурсов и повышения производственной эффективности в деятельности фермерских хозяйств и малых сельскохозяйственных предприятий. Кроме того, рассматриваются возможности повышения рентабельности производства за счёт увеличения инвестиционной эффективности, технологического обновления и внедрения цифровых систем учёта и расчётов.

Ключевые слова: производственные затраты, оптимизация, рентабельность, инвестиционная эффективность, фермерские хозяйства, экономическая эффективность.

KIRISH

Qishloq xo'jaligi O'zbekiston iqtisodiyotining asosiy tarmoqlaridan biri bo'lib, milliy yalpi ichki mahsulotda sezilarli ulushga ega. Umumiy statistik ma'lumotlarga ko'ra, mamlakat qishloq xo'jaligi sektori milliy YAIMning taxminan 19,2 foizini tashkil etadi. Aholining katta qismi qishloq joylarda yashab, aynan ushbu sohada faoliyat yuritishi sektorning iqtisodiy va ijtimoiy ahamiyatini yanada oshiradi. Andijon viloyati sharoitida ham qishloq xo'jaligi mahsulotlari ishlab chiqarish hajmi barqaror o'sish sur'atlarini ko'rsatmoqda. Jumladan, 2025-yilning

birinchi yarmida viloyatning qishloq xo'jaligi, o'rmon va baliq xo'jaligi sektori ishlab chiqarish hajmi oldingi yilga nisbatan taxminan 3,8 foizga oshgan. Bu esa viloyat agrar sohasida iqtisodiy faollikning barqaror rivojlanayotganini ko'rsatadi.

Mamlakatda qishloq xo'jaligi sohasini tizimli rivojlantirishga qaratilgan muhim huquqiy-iqtisodiy hujjatlardan biri sifatida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 23-oktabrdagi PF-5853-son Farmoni bilan "O'zbekiston Respublikasida qishloq xo'jaligini rivojlantirishning 2020–2030-yillarga mo'ljallangan strategiyasi" tasdiqlangan [1]. Ushbu strategiya qishloq xo'jaligi mahsulotlari ishlab chiqarish samaradorligini oshirish, mintaqaviy ishlab chiqarish tizimini modernizatsiya qilish hamda agrar sektor rentabelligini mustahkamlashni ustuvor yo'nalishlar sifatida belgilaydi. Strategiyaga muvofiq, qishloq xo'jaligi sohasida resurslardan oqilona foydalanish, investitsiyaviy jozibadorlikni oshirish, bozor mexanizmlarini chuqurlashtirish va zamonaviy texnologiyalarni joriy etish agrar mahsulotlar rentabelligini oshirishning muhim omillari hisoblanadi. Mazkur hujjat agrar sektorni barqaror va raqobatbardosh rivojlantirish hamda qishloq xo'jaligi ishlab chiqarish xarajatlarini optimallashtirish bo'yicha strategik yo'nalishlarni belgilab beradi.

Andijon viloyati sharoitida ishlab chiqarish xarajatlarini kamaytirish va rentabellikni oshirish masalalari ayniqsa muhim ahamiyat kasb etadi. Bu hudud aholining bandlik darajasi yuqori hamda resurslardan samarali foydalanish zarur bo'lgan mintaqalardan biri hisoblanadi. Agrar tarmoqda xarajatlarni samarali boshqarish nafaqat fermer xo'jaliklarining iqtisodiy barqarorligini ta'minlaydi, balki viloyatda yetishtirilayotgan qishloq xo'jaligi mahsulotlarining milliy bozordagi raqobatbardoshligini ham oshiradi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Qishloq xo'jaligi ishlab chiqarish xarajatlarini optimallashtirish va rentabellikni oshirish masalalari bugungi iqtisodiy tadqiqotlarning muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Mazkur yo'nalishda olib borilgan ilmiy izlanishlar resurslardan samarali foydalanish, xarajatlarni minimallashtirish, innovatsion texnologiyalarni joriy etish hamda agrar sektorda barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlash masalalarini qamrab oladi.

Xorijiy iqtisodchilardan Dr. William va Dr. Sharad Kumar qishloq xo'jaligida raqamli texnologiyalarni joriy etish orqali ishlab chiqarish xarajatlarini kamaytirish va mahsulot rentabelligini oshirish imkoniyatlarini tahlil qilganlar [2]. Ularning tadqiqotlarida tomchilatib sug'orish tizimlari, dronlar orqali nazorat qilish hamda sensorli monitoring kabi ilg'or texnologiyalarni qo'llash natijasida xarajatlarni sezilarli darajada kamayishi, suv va o'g'it sarfi esa 20–40 foizgacha qisqarishi mumkinligi qayd etilgan. Mazkur tadqiqotlar qishloq xo'jaligi samaradorligini oshirish bo'yicha xalqaro amaliy tajribani yoritadi.

I. Turdiyeva qishloq xo'jaligi mahsulotlarini bozorga yetkazish jarayonida transport xarajatlarini optimallashtirish strategiyalarini o'rganib, logistika tizimlarining umumiy ishlab chiqarish xarajatlarini kamaytirish hamda rentabellikni oshirishdagi muhim rolini ko'rsatgan [3]. Ushbu tadqiqotlar viloyat miqyosida ishlab chiqarish va tashish xarajatlarini samarali boshqarish bo'yicha amaliy tavsiyalarni o'z ichiga oladi.

Mamlakatimiz tadqiqotchilari, xususan, G. Xamdanova, A. Shakaraliyev va X. Daniyrovlar qishloq xo'jaligi korxonalarida boshqaruv hisobining ishlab chiqarish xarajatlarini optimallashtirish hamda rentabellikni oshirishdagi ahamiyatini ilmiy asoslab berganlar [4]. Ularning tahlillari asosida agrar korxonalarda resurslarni samarali boshqarish, moliyaviy hisobotlar asosida qaror qabul qilish mexanizmlarining ahamiyati aniqlangan.

Shuningdek, Amerika biznes maktabi tadqiqotchisi Ankit Khandelwal qishloq xo'jaligida narxlash strategiyalarini qo'llash orqali ishlab chiqarish xarajatlarini optimallashtirish va fermer xo'jaliklarining rentabelligini oshirish yo'nalishlarini o'rgangan [5]. Mazkur tadqiqotlar mahsulot bozorida raqobatbardoshlikni oshirish va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashga xizmat qiladi.

B. Olimova esa fermer xo'jaliklarida logistika xarajatlarini kamaytirish strategiyalarini tahlil qilib, ishlab chiqarish xarajatlarini boshqarish hamda resurslardan tejamkor foydalanish bo'yicha muhim takliflarni ilgari surgan [6]. Ushbu ilmiy ishlanmalar qishloq xo'jaligi korxonalari va kichik fermer xo'jaliklari faoliyatini samarali tashkil etishda muhim amaliy ahamiyatga ega.

Umuman olganda, olib borilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, xorijiy va milliy olimlarning ilmiy ishlari qishloq xo'jaligida xarajatlarni kamaytirish, resurslardan samarali foydalanish hamda rentabellikni oshirish bo'yicha kompleks yondashuvlarni ishlab chiqish zarurligini tasdiqlaydi. Bunday yondashuvlar zamonaviy texnologiyalar, boshqaruv hisoboti hamda logistika tizimlarini integratsiyalash orqali agrar sektor samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan tasdiqlangan "Qishloq xo'jaligini rivojlantirishning 2020–2030-yillarga mo'ljallangan strategiyasi" ham agrar sektor xarajatlarini optimallashtirish va rentabellikni oshirish bo'yicha muhim yo'nalishlarni belgilab beradi. Mazkur strategiya qishloq xo'jaligi korxonalarida resurslardan samarali foydalanish, innovatsion texnologiyalarni joriy etish hamda moliyaviy qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini kengaytirish orqali ishlab chiqarish samaradorligini oshirishga qaratilgan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu maqolada Andijon viloyati misolida qishloq xo'jaligi ishlab chiqarish xarajatlarini optimallashtirish hamda rentabellikni oshirish masalalari o'rganildi. Tadqiqot jarayonida mazkur mavzu nazariy jihatdan rasmiy manbalar, O'zbekiston Respublikasi normativ-huquqiy hujjatlari hamda xorijiy va milliy olimlar tomonidan 2020–2025-yillarda olib borilgan ilmiy tadqiqotlar asosida tahlil qilindi.

Maqola metodologiyasi sifatida komparativ tahlil, statistik ma'lumotlarni solishtirish hamda iqtisodiy ko'rsatkichlarni baholash usullari qo'llanildi. Shuningdek, ishlab chiqarish xarajatlari, rentabellik darajasi va resurslardan foydalanish samaradorligiga oid mavjud ma'lumotlar tizimli ravishda yig'ilib, tahlil qilindi.

Xorijiy tajribalar bilan qiyosiy tahlil o'tkazish orqali mintaqaviy sharoitlar hamda iqtisodiy omillar hisobga olindi. Ilmiy adabiyotlar va rasmiy statistik ma'lumotlar asosida ishlab chiqarish xarajatlarini optimallashtirish strategiyalari hamda rentabellikni oshirish mexanizmlari aniqlab olindi.

TAHLIL VA NATIJALAR

2025-yilning yanvar–sentyabr oylarida O'zbekiston qishloq xo'jaligi umumiy ishlab chiqarish ko'rsatkichlari sezilarli darajada oshgani qayd etildi. Mamlakat bo'yicha qishloq xo'jaligi mahsulotlari hajmi 352 689,4 mlrd so'mni tashkil etib, 2024-yilga nisbatan 4 foiz o'sish kuzatildi [7]. Ushbu o'sish asosan dehqonchilik va chorvachilik mahsulotlari hisobiga ta'minlandi, tegishli ravishda 5,9 foiz va 2,1 foizga oshdi. Fermer, tomorqa va boshqa kichik xo'jaliklar umumiy ishlab chiqarishning katta qismiga hissa qo'shmoqda hamda ushbu sektor milliy agrar iqtisodiyotning barqaror rivojlanishiga xizmat qilmoqda.

Andijon viloyati misolida ham agrar sektor ko'rsatkichlari ijobiy dinamikani namoyon etmoqda. Rasmiy statistika boshqarmasi ma'lumotlariga ko'ra, 2025-yilda viloyat hududida qishloq xo'jaligi, o'rmon va baliq xo'jaligi sektori ishlab chiqarish hajmi 104,7 foiz darajasida o'sdi, ya'ni o'tgan yilga nisbatan sezilarli ijobiy natijalar qayd etildi [8]. Bu holat sektorda amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlar va maqsadli siyosat natijasida ishlab chiqarish samaradorligi ortib borayotganini ko'rsatadi. Shu bilan birga, agrar sektor rivojlanishi fonida ishlab chiqarish xarajatlarini optimallashtirish hamda rentabellikni oshirish masalalari dolzarb strategik vazifalardan biri bo'lib qolmoqda.

Mazkur yo'nalishda asosiy e'tibor resurslardan samarali foydalanish, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish hamda ishlab chiqarish jarayonida xarajatlarni kamaytirish imkoniyatlarini aniqlashga qaratiladi. Qishloq xo'jaligi ishlab chiqarish xarajatlarini tahlil qilishda muhim yo'nalishlardan biri resurslar samaradorligini oshirish hisoblanadi. Yer, suv, mineral o'g'itlar va yoqilg'i kabi resurslar agrar sektor ishlab chiqarish xarajatlarining asosiy qismini tashkil etadi. Masalan, suvdan foydalanish samaradorligini oshirish orqali sug'orish bilan bog'liq xarajatlarni sezilarli darajada kamaytirish mumkin. Zamonaviy sug'orish texnologiyalari, xususan tomchilatib sug'orish tizimlari, an'anaviy sug'orish usullariga nisbatan suv va energiya sarfini 30–50 foizgacha kamaytirishga imkon beradi. Bu esa ishlab chiqarish rentabelligini oshirib, umumiy xarajatlarni pasaytirishga xizmat qiladi.

Shu bilan birga, texnologik yangilanishlar va mexanizatsiya agrar ishlab chiqarish samaradorligini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Zamonaviy texnika va texnologiyalar mehnat unumdorligini oshiradi, vaqt va xarajatlarni tejaydi hamda ishlab chiqarish jarayonida qo'l mehnatiga bo'lgan ehtiyojni kamaytiradi. Masalan, traktorlar, kombaynlar, urug' sepish va ekinlarni qayta ishlash texnologiyalaridan foydalanish ishlab chiqarish xarajatlarini qisqartirishga hamda mahsulotning bir birlik qiymatini kamaytirishga xizmat qiladi.

O'tkazilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, Andijon viloyatida agrar sektor o'sishiga qaramay, fermer xo'jaliklarining iqtisodiy samaradorligi turlicha shakllanmoqda. Ushbu farqlar asosan ishlab chiqarish hajmi, resurslardan foydalanish samaradorligi hamda xarajatlarni tuzilmasiga bog'liq. Ma'lumotlarga ko'ra, dehqonchilik, chorvachilik va meva-sabzavotchilik yo'nalishlarida ishlab chiqarish samaradorligi turlicha bo'lib, bunda operatsion xarajatlarni, bozor talablariga moslashish darajasi hamda moliyaviy qo'llab-quvvatlash imkoniyatlari muhim rol o'ynaydi.

Investitsiya samaradorligi ham ishlab chiqarish rentabelligining muhim ko'rsatkichlaridan biridir. Mintaqa fermerlari uchun investitsiyalarni jalb etishda qulay moliyaviy muhit yaratish, imtiyozli kreditlar hamda subsidiya mexanizmlarini takomillashtirish orqali ishlab chiqarish samaradorligini oshirish mumkin. Bunday investitsiyalar mahsulot qiymatini oshiradi, mahsulotni qayta ishlash va bozorga chiqarish imkoniyatlarini kengaytiradi hamda daromad barqarorligini ta'minlaydi.

Shu nuqtai nazardan, mamlakat miqyosida tasdiqlangan agrar sektorni rivojlantirish strategiyalari, xususan "O'zbekiston Respublikasida qishloq xo'jaligini rivojlantirishning 2020–2030-yillarga mo'ljallangan strategiyasi", qishloq xo'jaligi ishlab chiqarish tizimini modernizatsiya qilish hamda investitsiya jozibadorligini oshirishga qaratilgan chora-tadbirlarni belgilab beradi. Mazkur strategiya resurslar samaradorligini oshirish va ishlab chiqarish xarajatlarini kamaytirish orqali rentabellikni mustahkamlashni maqsad qilgan.

Bundan tashqari, agrar sektor mahsulotlarini yetishtirish, qayta ishlash va bozorga chiqarish jarayonlarida bozor mexanizmlaridan samarali foydalanish ham xarajatlarni optimallashtirish strategiyasining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Mahsulotni bozorga yetkazish xarajatlarini kamaytirish va narx barqarorligini ta'minlash fermer xo'jaliklarining daromadlarini oshirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, mahsulotni qayta ishlash va qo'shimcha qiymat yaratish agrar biznes rentabelligini sezilarli darajada oshiradi.

Tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, qo'shimcha xarajatlarni kamaytirishda axborot texnologiyalari va raqamli tizimlarni joriy etish ham muhim ahamiyatga ega. Bunday tizimlar orqali resurslar sarfi, bozor narxlari hamda ishlab chiqarish jarayonlari haqida tezkor ma'lumotlar olish mumkin bo'lib, bu strategik qarorlar qabul qilishda samaradorlikni oshiradi. Masalan, raqamli monitoring tizimlari orqali suv resurslari, o'g'itlar va boshqa ishlab chiqarish omillarining real vaqt rejimida nazorat qilinishi xarajatlarni tejash imkonini yaratadi.

Tahlil natijalariga ko'ra, Andijon viloyati qishloq xo'jaligi sektorida ishlab chiqarish xarajatlarini optimallashtirish hamda rentabellikni oshirish bo'yicha quyidagi asosiy yo'nalishlar aniqlangan:

1. Zamonaviy texnologiyalarni keng joriy etish orqali mehnat va resurs xarajatlarini kamaytirish.
2. Sug'orish tizimlarini samarali tashkil etish (masalan, tomchilatib sug'orish) orqali suv xarajatlarini qisqartirish.
3. Investitsiyalarni jalb etish va imtiyozli kredit tizimlarini kengaytirish orqali ishlab chiqarish quvvatlarini oshirish.
4. Raqamli monitoring tizimlarini qo'llash orqali ishlab chiqarishni rejalashtirish va resurslardan oqilona foydalanishni ta'minlash.
5. Qayta ishlash sektorini rivojlantirish orqali mahsulot qiymatini oshirish va daromad barqarorligini ta'minlash.

Umuman olganda, ishlab chiqarish xarajatlarini optimallashtirish va rentabellikni oshirish agrar sektor samaradorligini oshiradi hamda Andijon viloyati qishloq xo'jaligi mahsulotlarining raqobatbardoshligini kuchaytiradi. Bu esa nafaqat iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlash, balki aholi bandligini ta'minlash va mintaqa rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytganda, Andijon viloyati misolida qishloq xo'jaligi ishlab chiqarish xarajatlarini optimallashtirish hamda rentabellikni oshirish masalalari iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega ekanligi aniqlandi. O'tkazilgan tahlillar shuni ko'rsatdiki, ishlab chiqarish xarajatlarining katta qismi resurslardan foydalanish, sug'orish tizimlari hamda mehnat samaradorligi bilan bevosita bog'liqdir. Zamonaviy texnologiyalarni joriy etish, tomchilatib sug'orish tizimlarini keng qo'llash va ishlab chiqarish jarayonlarini mexanizatsiyalash xarajatlarni sezilarli darajada kamaytirib, mahsulot rentabelligini oshirishga xizmat qiladi.

Shuningdek, raqamli monitoring va axborot tizimlarini qo'llash ishlab chiqarish jarayonlarini samarali boshqarish imkonini yaratadi. Bu esa resurslardan tejamkor foydalanish hamda ishlab chiqarish xarajatlarini optimallashtirishga yordam beradi. Investitsiyalarni jalb etish, imtiyozli kreditlar va subsidiya tizimlarini rivojlantirish orqali fermer xo'jaliklari hamda kichik qishloq xo'jaligi korxonalarining iqtisodiy samaradorligini oshirish mumkin.

Takliflar:

1. Viloyat qishloq xo'jaligi korxonalari va fermer xo'jaliklarida zamonaviy texnologiyalar hamda mexanizatsiya vositalarini keng joriy etish.
2. Sug'orish tizimlarini modernizatsiya qilish va suv resurslarini tejashga qaratilgan innovatsion yechimlarni amaliyotga tatbiq etish.
3. Raqamli monitoring va axborot tizimlari yordamida ishlab chiqarish jarayonlarini hamda resurslarni rejalashtirish tizimini takomillashtirish.
4. Investitsiyalarni jalb qilish, imtiyozli kreditlar va subsidiya mexanizmlarini kengaytirish orqali agrar sektor rentabelligini oshirish.
5. Qishloq xo'jaligi mahsulotlarini qayta ishlashni rivojlantirish va qo'shimcha qiymat yaratish orqali mahsulotlarning bozordagi raqobatbardoshligini kuchaytirish.

Umuman olganda, qishloq xo'jaligi ishlab chiqarish xarajatlarini optimallashtirish va rentabellikni oshirishga qaratilgan mazkur strategiyalar Andijon viloyati agrar sektorining iqtisodiy barqarorligini mustahkamlashga hamda mahalliy qishloq xo'jaligi mahsulotlarining raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 23-oktabrdagi "O'zbekiston Respublikasida qishloq xo'jaligini rivojlantirishning 2020–2030-yillarga mo'ljallangan strategiyasi" PF–5853-son Farmoni. <https://lex.uz/ru/docs/-4567334>

2. William W., Kumar S. The Role of Digital Technologies in Enhancing Agricultural Economic Efficiency // Stallion Journal for Multidisciplinary Associated Research Studies. – 2024. – Vol. 3, No. 5. – P. 255–263. – DOI: <https://doi.org/10.55544/sjmars.3.5.19>
3. Turdiyeva I. Qishloq xo'jaligi mahsulotlarini bozorga yetkazishda transport xarajatlarini optimallashtirish yo'llari // Green Economy and Development. – 2025. – Vol. 3. – DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17424850>
4. Xamdamova G., Shakaraliyev A., Daniyrov X. Qishloq xo'jaligi korxonalarida boshqaruv hisobi (O'zbekiston Respublikasi misolida) // Green Economy and Development. – 2025. – Vol. 3. – DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15743337>
5. Khandelwal A. Agricultural Price Optimization: Balancing Farmer Sustainability with Consumer Affordability // International Journal of Scientific Research in Computer Science, Engineering and Information Technology. – 2025. – Vol. 11, No. 2. – P. 1465–1473. – DOI: <https://doi.org/10.32628/CSEIT25112526>
6. Olimova B. Strategies for Reducing Logistics Costs on Farms // International Journal of Artificial Intelligence. – 2025. – Vol. 1, No. 5. – P. 706–710. – URL: <https://inlibrary.uz/index.php/ijai/article/view/115387>
7. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi rasmiy sayti. – URL: <https://www.stat.uz>
8. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi Andijon viloyati statistika boshqarmasi rasmiy sayti. – URL: <https://www.andstat.uz>

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2026. № 3

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100